

Här bor väljarna

Fokus den 15 september 2014

Det är dagen efter valet, där egentligen ingen står som segrare. Ingen utom sverigedemokraterna. Två val i rad (både i gårdagens och i valet 2010) har partiet ökat sin andel röster till riksdagen i samtliga svenska kommuner. Störst tillbakagång hade alliansen och då främst moderaterna, som minskade i samtliga svenska kommuner jämfört med resultatet 2010. Men även folkpartiet tappade i 286 kommuner, kristdemokraterna i 281 kommuner och centerpartiet i 179 kommuner. Också miljöpartiet tappade i en majoritet av kommunerna och ökade endast i 52 av 290 kommuner. Vänsterpartiet backade i fler kommuner än vad man gick framåt (158 mot 111) och till och med socialdemokraterna, som relativt sett ändå framstår som segrare, backade i 109 kommuner.

Men finns det några mönster i hur stor andel röster partierna fick i riksdagsvalet i respektive kommun och andra socio-ekonomiska strukturer på dessa platser? För att titta närmare på det körde vi en så kallad korrelationsanalys, som statistiskt testar samband mellan två olika variabler. Det är viktigt att komma ihåg att en sådan analys aldrig testar för orsak, dvs. vad som orsakar vad, men det ger ändå en viss information om regionala strukturer och mönster i hur vi röstat.

Det vi fann var följande:

Alliansen

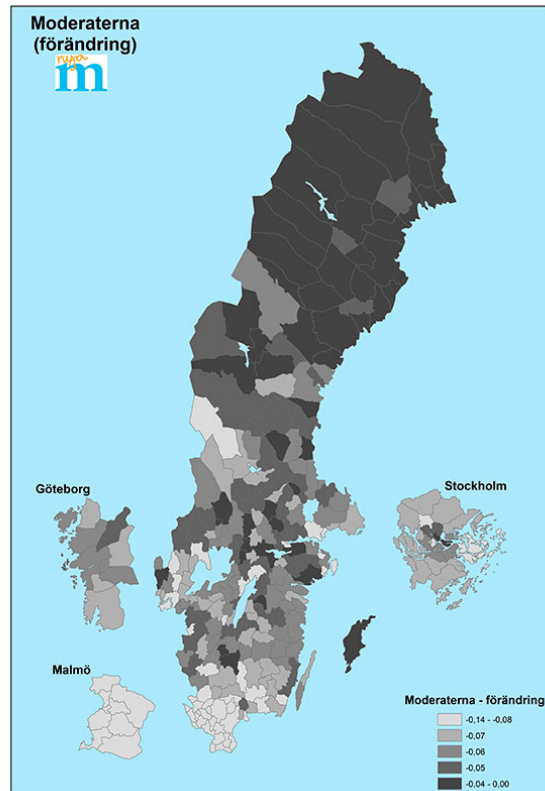
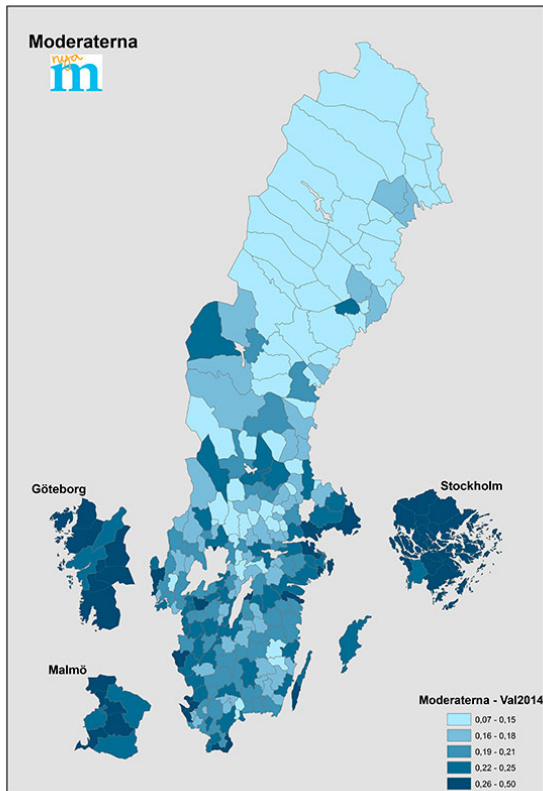
Moderaterna: Fick fler röster i kommuner med fler invånare och med högre befolkningsdensitet, med andra ord i urbana regioner. I dessa kommuner finns det en högre andel högutbildade, individer med kunskapsjobb och i genomsnitt en högre genomsnittlig inkomst. I kommuner där partiet fick flest röster är arbetslösheten och ohälsotalen lägre. Huspriserna är högre på dessa platser och arbetslösheten är lägre rent generellt, men arbetslösheten för ungdomar är något högre. Kommunerna har något högre andel utrikesfödda och kommunerna fick också en något högre resultat i RFSL:s ranking över kommuners insatser för och attityder mot HBTQ-grupper. I kommunerna där moderaterna fick högst andel röster används rut-avdrag i högre grad, man har en lägre kostnad för äldreomsorg, färre lärare per elev och en högre grad av privatiseringar inom välfärden. I kommunerna där m tappade mest gick s, sd och mp framåt, medan fp backade något.

Gick framåt i 1 kommun

Backade i 289 kommuner

Högst andel röster i: Danderyd (49,8%)

Lägst andel röster i: Dorotea (6,9%)

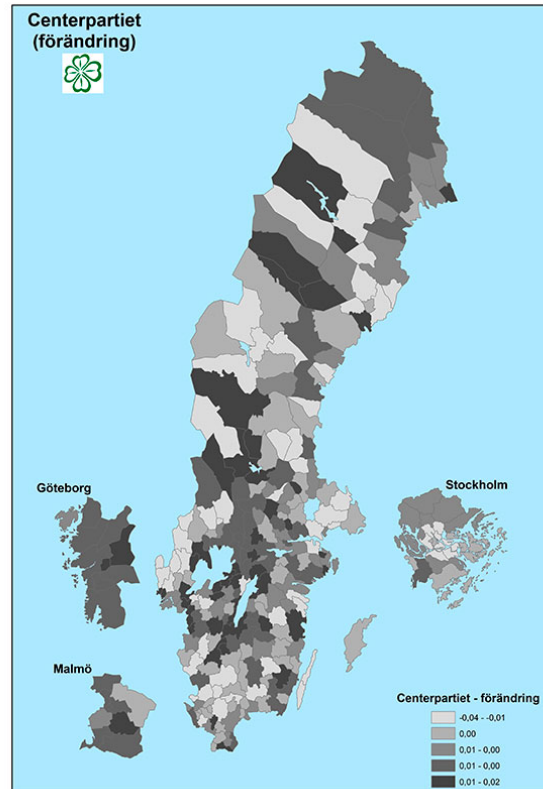
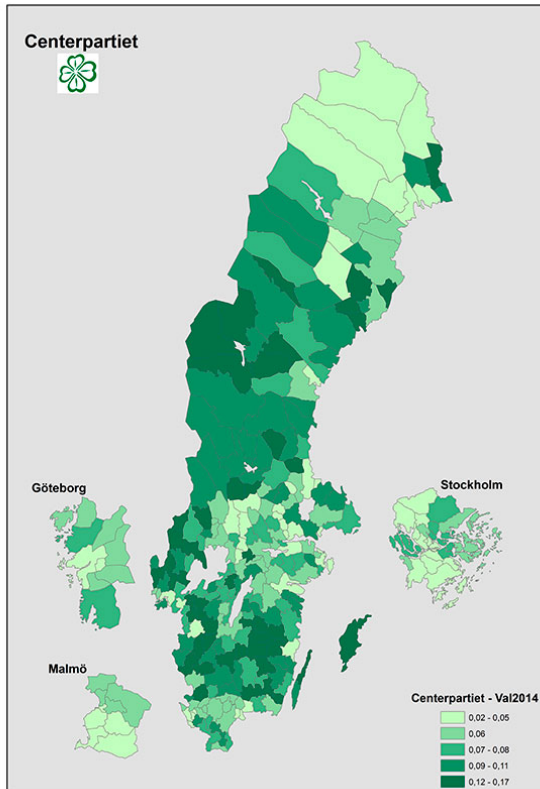
Centerpartiet: Gjorde ett bättre val utanför de större städerna i kommuner med mindre befolkning och lägre befolkningsdensitet. Kommuner där partiet fick en högre andel röster har lägre huspriser, lägre genomsnittlig inkomst samt en något lägre andel högutbildade. Ohälsotalen är något högre liksom arbetslösheten. Dessa kommuner har något högre kostnad för äldreomsorgen, fler lärare per elev och lägre grad av privatisering inom välfärden. Dessa kommuner har varken högre eller lägre andel utrikesfödda och inte heller varken högre eller lägre ungdomsarbetslöshet. En något lägre andel utnyttjar rut-avdrag i dessa kommuner. I kommunerna där c tappade mest gick samtidigt s och fp framåt, medan det inte finns någon signifikant relation till förändringarna för de andra partierna.

Gick framåt i 95 kommuner

Backade i 179 kommuner

Högst andel röster i: Robertsfors (17,2%)

Lägst andel röster i: Gällivare (1,8%)

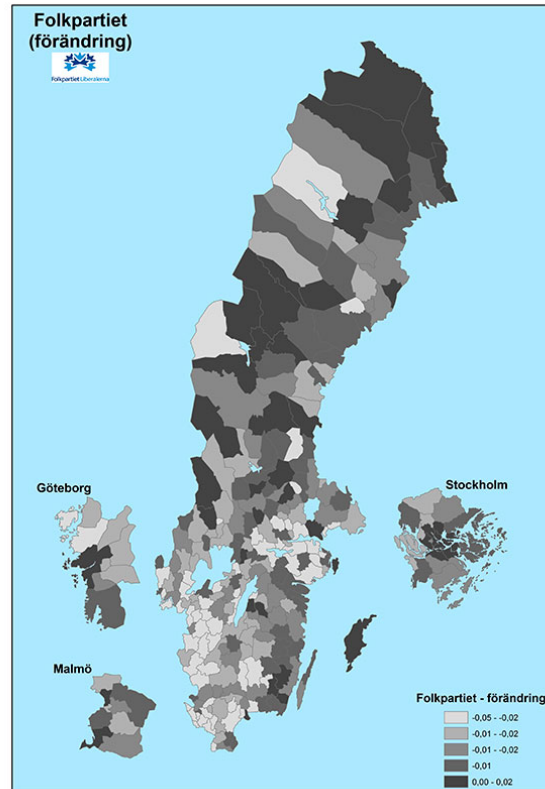
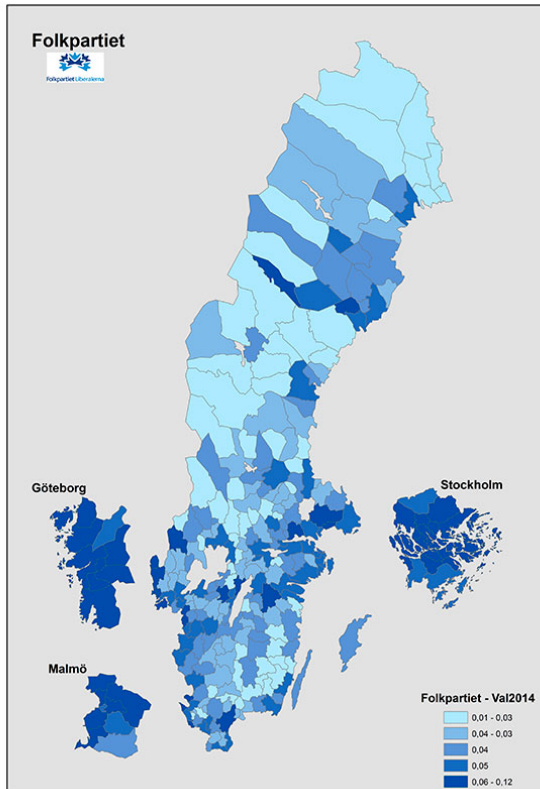
Folkpartiet: fick en högre andel röster där även m fick en hög andel av rösterna, dvs. i urbana regioner med större befolkning och högre befolkningstäthet. Detta är kommuner med högre andel högutbildade och kunskapsarbetare, högre genomsnittlig inkomst, men med lägre ohälsotal och lägre arbetslöshet rent generellt. Dock är ungdomsarbetslösheten något högre i dessa kommuner. Dessa kommuner har också en högre andel utrikesfödda. Precis som i kommuner där M gjorde ett relativt sett bättre val kännetecknas kommuner där fp gick bra av en högre grad av privatisering i välfärden, fler som utnyttjar rut, lägre lärardensitet och lägre kostnader för äldreomsorgen. Dessa kommuner hamnade också högre upp i RFSL:s kommunrankning. Folkpartiet tappade mest i kommuner där sd, s och c gick framåt i högst grad, medan mp och m tappade röster i samma kommuner.

Gick framåt i 4 kommuner

Backade i 286 kommuner

Högst andel röster i: Danderyd 12,0%

Lägst andel röster i: Strömsund 1,1%

Kristdemokraterna: Gjorde ett starkare val i kommuner där även m, fp och c gjorde något starkare val, men förankringen till storstäderna är väsentligt svagare än i m:s och fp:s fall. Sambandet mellan befolkningsstorlek/befolkningsdensitet och andel röster på kd är positivt men ganska svagt. I kd-kommuner har man också ett svagare samband till privatiseringar inom välfärden, utnyttjandet av rut-avdrag, samt kostnader för äldreomsorg än vad man finner för m och fp. I dessa kommuner är arbetslösheten väsentligt lägre, medan det inte finns något samband med andelen arbetslösa ungdomar. Ohälsotalen är något lägre i dessa kommuner. Andel högutbildade är något högre liksom den genomsnittliga inkomsten. Det finns inget signifikant samband med andel utrikesfödda, RFSL:s kommunranking eller antal lärare per elev. I kommunerna där kd tappade mest, gjorde samtidigt S ett väsentligt starkare val, medan v backade. Däremot är inte förändringen för kd signifikant relaterat till förändringen i andel röster för något annat parti.

Gick framåt i 8 kommuner
 Backade i 281 kommuner

Högst andel röster i: Mullsjö (17,1%)
 Lägst andel röster i: Överkalix (1,2%)

Rödgröna

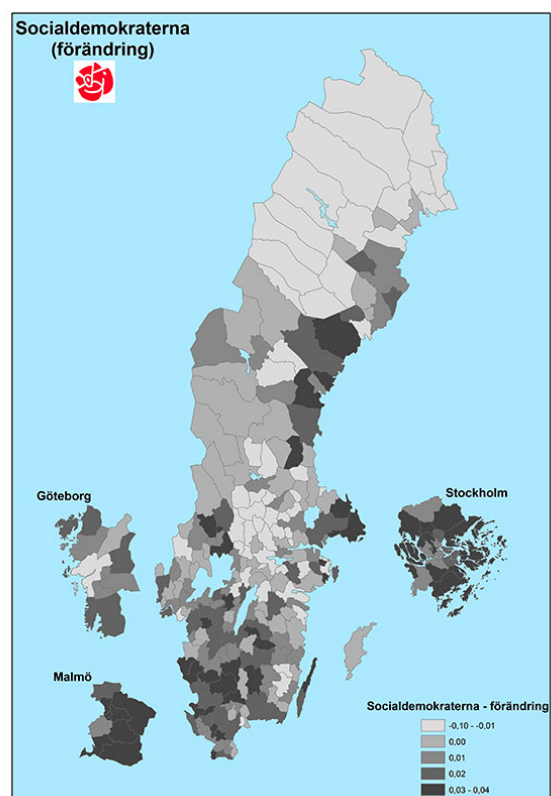
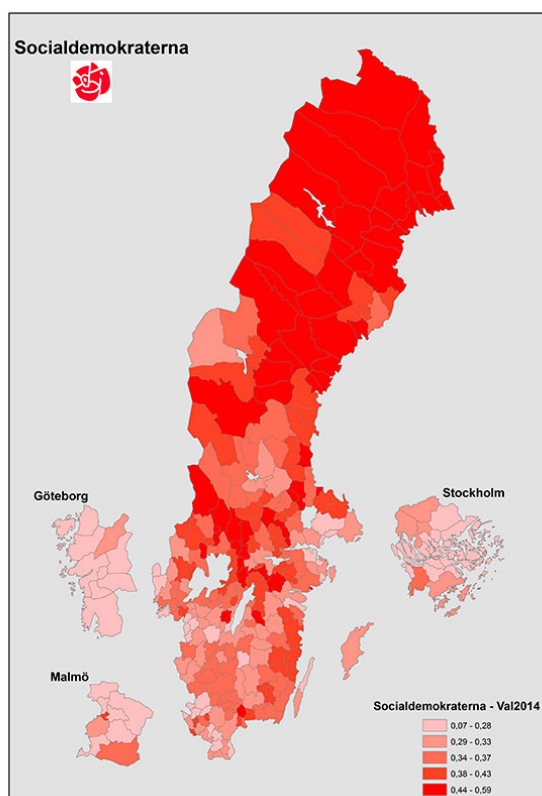
Socialdemokraterna: gjorde ett väsentligt bättre val utanför större städer. Det är ett negativt och signifikant samband med befolkningsstorlek samt befolkningstäthet. Dessa kommuner har också en lägre andel högutbildade och lägre andel kunskapsarbetare. Dessa kommuner har väsentligt högre ohälsotal, högre arbetslöshet och även väsentligt mycket lägre genomsnittliga inkomster. Det är något färre utrikesfödda och lägre ungdomsarbetslöshet. I dessa kommuner är det högre antal lärare per barn, färre som utnyttjar rut-avdrag, högre kostnad för äldreomsorgen och mindre grad av privatiserad välfärd. Dessa kommuner hamnade signifikant mycket lägre på RFSLs kommunrankning. I kommuner där s gick framåt mest jämfört med valet 2010, så tappade samtidigt m, c, fp och kd.

Gick framåt i 176 kommuner

Backade i 109 kommuner

Högst andel röster i: Munkfors (59,1%)

Lägst andel röster i: Danderyd (6,9%)

Miljöpartiet: Fick störst andel röster i urbana regioner, precis som m och fp. Dessa kommuner har också en högre andel högutbildade och kunskapsarbetare. Även den genomsnittliga inkomsten är väsentligt högre. Kommunerna har en lägre andel arbetslösa, men en högre andel ungdomsarbetslöshet. Ohälsotalen är lägre i dessa kommuner och det är en högre benägenhet att utnyttja rut-avdrag. Det är fler utrikesfödda i dessa kommuner. På de platser där mp backade mest gick samtidigt sd och v framåt, samtidigt som s och m backade något. Däremot finns det inte någon

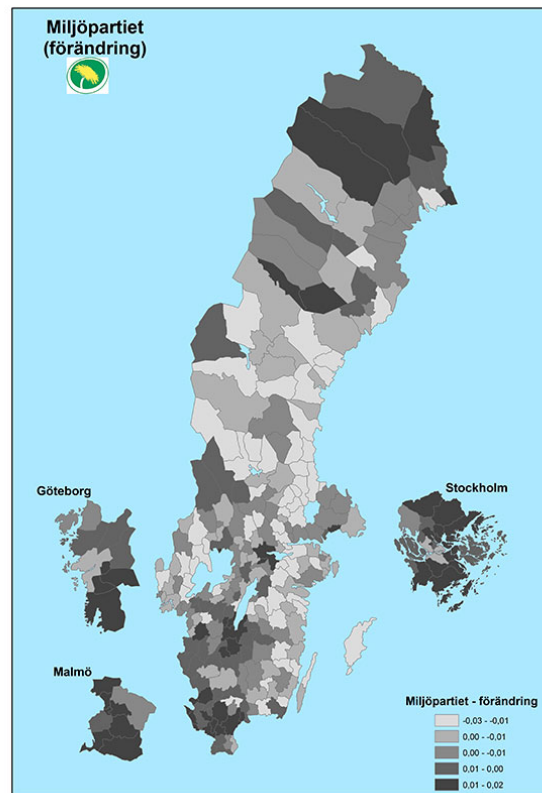
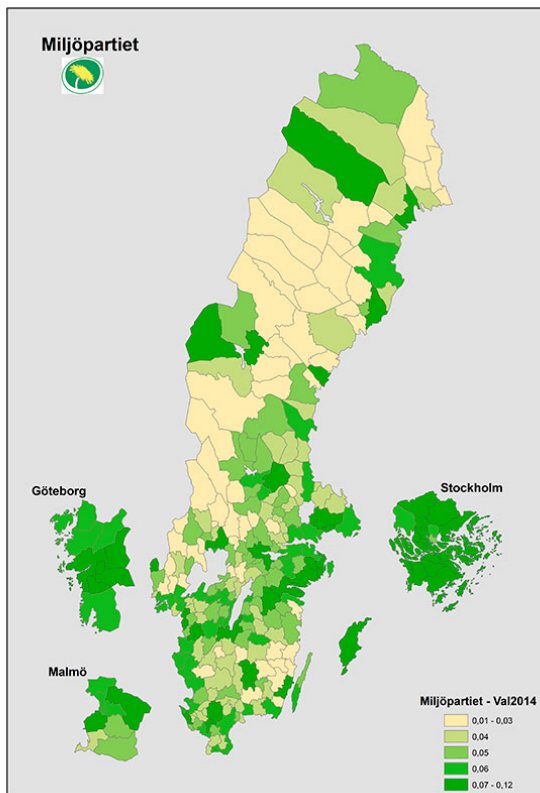
signifikant relation till förändringen i mp-röstande och förändringen i andel röster på c, kd och fp sedan valet 2010.

Gick framåt i 52 kommuner

Backade i 229 kommuner

Högst andel röster i: Lund (12,2%)

Lägst andel röster i: Norsjö (1,2%)

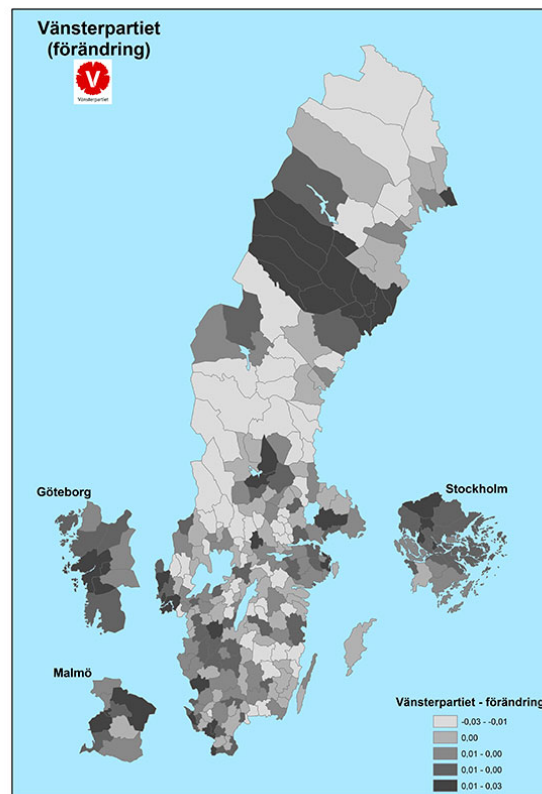
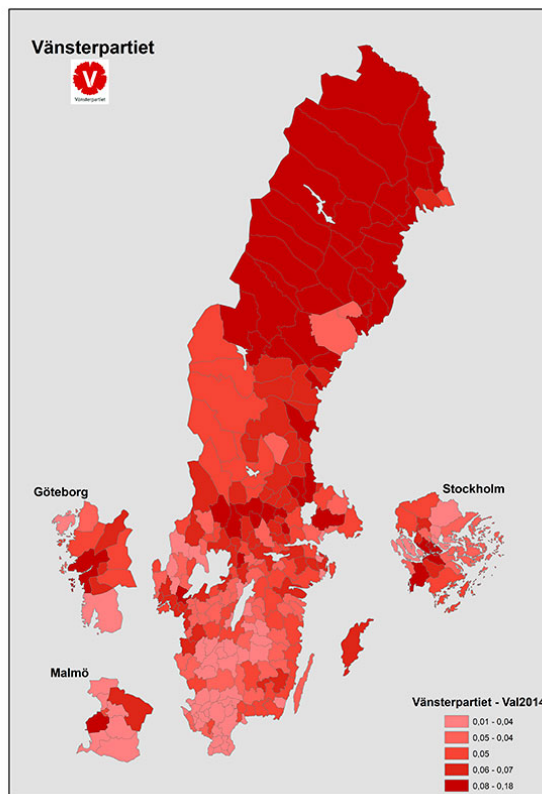
Vänsterpartiet: Gjorde starkare val i kommuner med lägre populationsdensitet. Däremot finns det inget signifikant samband mellan andel röster på v och befolkningsstorleken i kommunen. Detta speglar säkert i hög grad ett relativt starkare fäste i Sveriges kommuner i norr. Det är relativt svaga samband mellan andel röster på v och andra socioekonomiska faktorer. Exempelvis är det varken lägre eller högre andel högutbildade, kunskapsarbetare eller utrikesfödda. Däremot är det en lägre genomsnittlig inkomst, högre ohälsotal, högre arbetslöshet och även högre ungdomsarbetslöshet i de kommuner där v fått en högre andel av rösterna. Starkaste sambanden finner vi mellan andel röster på v och en högre kostnad för äldreomsorgen, lägre andel som utnyttjar rut-avdrag och fler lärare per elev. Kommuner där v har gått bakåt mest sedan senaste valet har sd gått mest framåt. Däremot finns det inte några signifikanta samband mellan förändringen i andel röster på v och förändringen i andelen röster för något annat parti.

Gick framåt i 111 kommuner

Backade i 158 kommuner

Högst andel röster i: Pajala (17,7%)

Lägst andel röster i: Vellinge (1,0%)

Övriga

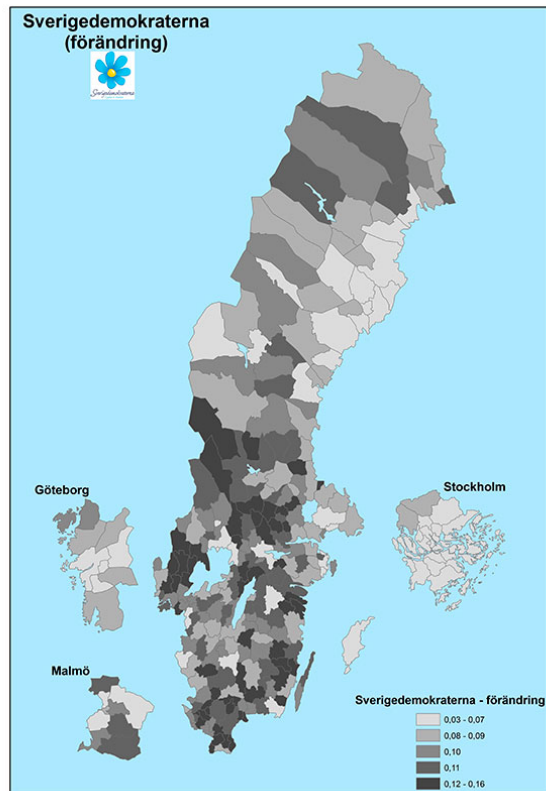
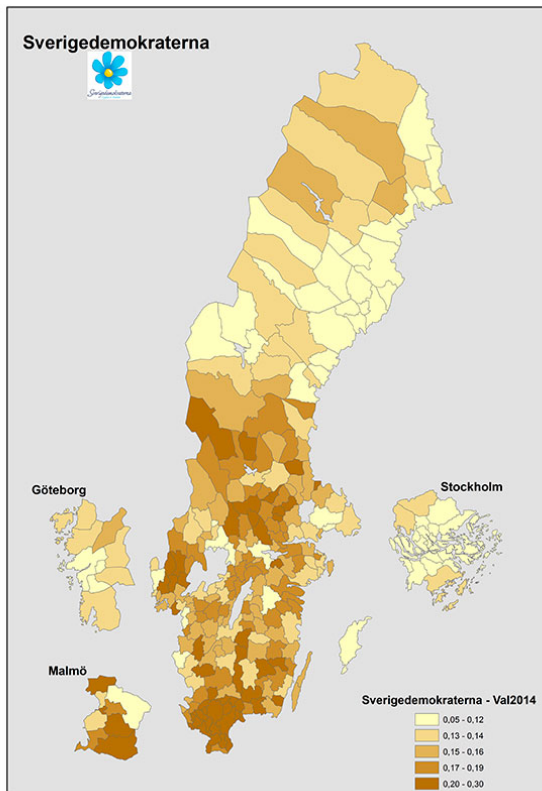
Sverigedemokraterna: Gjorde ett bättre val i samtliga svenska kommuner än vid valet 2010. Intressant är att redan då hade sd gått framåt i samtliga svenska kommuner jämfört med valet 2006. De kommuner där sd fått relativt högre andel röster i kännetecknas av lägre andel högutbildade, lägre andel kunskapsarbetare, lägre genomsnittlig inkomst, högre ohälsotal, och dessutom placerar sig dessa kommuner längre ner i RFSL:s ranking av insatser för och attityder mot HBTQ-personer. SD fick en högre andel röster utanför kommunerna med större befolkning och högre befolkningstäthet. Dessa kommuner hade också en högre arbetslöshet. Intressant nog hade kommunerna inte en högre andel utrikesfödda. Kommunerna hade en lägre kostnad för äldreomsorg, utnyttjade rut-avdrag i mindre utsträckning och hade en lägre grad av privatisering inom välfärdsområdena. I de kommuner där sd gick framåt relativt mer, backade samtidigt m, fp och v i högst grad.

Gick framåt i 290 kommuner

Backade i 0 kommuner

Högst andel röster i: Sjöbo (30,0%)

Lägst andel röster i: Danderyd (5,3%)

Det är intressant att se hur utbildning, yrkesstrukturer, inkomstnivåer och en faktor som arbetslöshet går som en skiljelinje mellan partierna. Men den faktor som är i särklass starkast relaterad till hur rösterna fördelats är befolkningstätheten, dvs. huruvida det är en urban region eller inte. Och kanske är det inte så konstigt, då större städer idag står inför helt andra utmaningar än gles- och landsbygd. Detta är en fråga som inte behandlades i någon större utsträckning under valdebatten, men som har ett stort inflytande på samtliga övriga frågor som skola, omsorg, företagande, arbetslöshet osv.

Klart är att den rödgröna sidan, liksom sverigedemokraterna, i väsentligt mycket högre grad hittat sitt stöd utanför de urbana regionerna, medan främst moderaterna, folkpartiet och miljöpartiet (men även feministiskt initiativ som inte tog sig hela vägen in i riksdagen) i högst grad hittat sitt stöd i städerna.

Vår gissning är att denna tudelning kommer att förstärkas med tiden och med all sannolikhet kommer att spela en större roll i framtidens val.

Charlotta Mellander

Professor i nationalekonomi, Internationella Handelshögskolan i Jönköping, Universitetet i Toronto

Özge Öner

Doktor i nationalekonomi, Internationella Handelshögskolan i Jönköping, samt forskare vid Institutet för näringslivsforskning

Therese Norman

Doktorand i nationalekonomi, Internationella Handelshögskolan i Jönköping